

LOVCI MAMUTŮ

neděle 27. května 2018
14:00–17:00
DCG Muzea Říčany

MOJI LOVCI MAMUTŮ

S kým jsem tu byl/a:

Co mě zaujalo:

Moje poznámky:

Kámen

je po dřevu a kostech nejstarším materiálem k výrobě nástrojů. Dal název době kamenné (paleolit až eneolit), pro kterou je typická tzv. štípaná pazourková industrie – nástroje vyrobené štípaním pazourku. K nálezům patří pazourkové nože, hroty, čepele a další artefakty.

Pazourek

je formou křemene SiO_2 . Má šedou až černou, někdy hnědou barvu, na povrchu je často pokryt bílou kůrou. Pazourkové hlízy se vyskytují ve vrstvách křídových usazenin v severní a západní Evropě, kde vznikly chemickou přeměnou odumřelých těl mořských organismů před desítkami milionů let.

Kdy, kdo a co vyráběl z pazourku?

Nejstarší paleolit (2,5 milionů – 1,8 milionů př. n. l.)

Nejstarší nálezy štípaných nástrojů pochází z východní a jižní Afriky, kde je vyráběli předkové a příbuzní člověka. Hominidé (Australopithecus Homo habilis) vytvářeli jednoduché štípané nástroje – tzv. sekáče.

Starý paleolit (1,8 milionů – 250 000 př. n. l.)

V Čechách se štípané nástroje objevují na lokalitách Bečov u Mostu, nebo v okolí Prahy. Používali je člověk vzpřímený (Homo erectus) a Homo heidelbergensis. Nejčastěji užívaným nástrojem se stal pěstní klín. Při výrobě pěstního klínu bylo nutné použít otloukače z různých materiálů. Nahrubo se pazourek otloukl kamenným otloukačem a dále se otloukal pomocí parohu, kosti nebo dřeva, čímž se vytvaroval a ztenčil.

Střední paleolit (250 000 – 40 000 let př. n. l.)

V této době obývali Evropu a Asii neandrtálcí (Homo neanderthalensis), kteří vytvářeli úštěpy a listovité hroty. Úštěpy vznikaly opracováním pazourku do takové podoby, aby pak jediným úderem otloukače získal požadovaný tvar. Listovité hroty byly na obou koncích zašpičatělé, popř. mohly mít i podobu opracovanější pěstního klínu. Sloužily jako hroty oštěpů a nože.

Mladší paleolit – doba lovců mamutů (40 000 – 9 000 př. n. l.)

Doba, kdy v oblasti pod Pálavou v Pavlově a Dolních Věstonicích nebo v Moravském krasu žijí lidé dnešního typu (Homo Sapiens Sapiens), ovšem stále ještě přežívají neandrtálcí. V Evropě převládají stepi, v nichž žijí velká zvířata – mamuti, srstnatí nosorožci, sobi a divocí koně. Při lovu jsou užívány oštěpy, které byly vrhány pomocí vrhačů z paroží. Rozvíjí se štípané nástroje – vznikají rozličné hroty, rydla vrtáky, škrabadla nebo pilky.

Mezolit (9 000 – 6 000 př. n. l.)

Vymírání velkých zvířat v Evropě. Lovci se museli zaměřit na menší zvířata (např. jeleny, prasata) a na rybolov. Objevují se mikrolity – drobné čepelky odštípnuté z pazourkových jader. Sloužily buď samostatně, nebo jako hroty šípů a ostří nožů.

Neolit (cca 6 000 – 4 400 př. n. l.)

Mladší doba kamenná – lidé se začínají věnovat zemědělství a chovu zvířat. Ve větším míře se začíná uplatňovat keramika (kultura s lineární a vypichovanou keramikou), staví se tzv. dlouhé domy. Postupně se objevují kamenné předměty vrtané (např. sekery a sekeromlaty), stále se však využívá pazourek, např. do parohu bylo možné zasadit pazourkové čepele a vytvořit tak srp.

Eneolit (4 400 – 2 200 př. n. l.)

Pozdní doba kamenná či doba měděná. Vznik megalitických staveb jako Stonehenge, nebo prvních opevněných hradišť ve středních Čechách. Období převratných vynálezů (vůz, saně, oradlo, pravděpodobně i pivo), používají se již i nástroje z mědi, stále ještě kamenné vrtané nástroje a výjimečně i štípané, např. pazourkové sekery nebo hroty šípů. Šipku z pazourku známe např. díky „muži z ledovce“ Ötzimu, v jehož těle byla nalezena.

Doba bronzová (cca 2 200 – 800 př. n. l.)

Bronz (slitina mědi a cínu) zcela nahradil kamenné nástroje ve většině Evropy. Výjimkou byla oblast severní Evropy, kde vznikaly ještě ve starší době bronzové pazourkové dýky, které byly napodobeninami bronzových dýk únětické kultury.

Sbírejte další informační karty z akcí Muzea Říčany!

Sledujte aktuální dění na:	Otevírací doba hlavní budovy a zahrady pro veřejnost:
Muzeum Říčany Rýdlova 271/14 www.ricany.cz/muzeum f Muzeum Říčany	pondělí – čtvrtek 14:00 – 18:00 sobota 10:00 – 18:00 neděle 13:00 – 18:00 pátek zavřeno